DOI: 10.13114/MJH.2022.583

M J H

Mediterranean Journal of Humanities
mjh.akdeniz.edu.tr
XII (2022) 209-216

Perge'den Amazonomakhia Betimli Bir Lahit

An Amazonomachy Sarcophagus from Perge

Özgür TURAK*

Öz: Pamphylia kentlerinden Perge'de üç nekropolis bulunmaktadır. Bunlardan ilki ve Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar yoğun olarak kullanılanı, akropolis eteklerindekidir. Kentin doğu ve batı surları dışında Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen iki nekropolis alanı daha vardır. Bu nekropolislerde yerel kireçtaşı, traverten ve ithal mermerden yapılmış çok sayıda lahit bulunmuştur. Bu lahitler, malzemesine göre ithal ve yerel olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. İthal mermerden yapılan lahitler; Dokimeion, Prokonnessos ve Attika'dan yarı işli ya da tamamlanmış biçimde getirilmişlerdir. Perge nekropolislerindeki ithal lahit konteksti içinde Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen girlandlı (yarı ve tam işli), figürlü frizli, madalyonlu, köşe sütun ya da pilasterli (*Torre Nova*) ve sütunlu tipte lahitler bulunmaktadır. Bu makalede 2003 yılında Perge Batı Nekropolis'te, Dokimeion figürlü frizli lahit grubu içinde yer alan Amazonomakhia tasvirli lahit incelenmiştir. Lahit, 2003 yılında Perge batı nekropolisinde, batı şehir kapısının kuzeybatısında (169 numaralı parsel) M.9 kodu verilen mezar yapısında *in situ* bulunmuştur. Eser, bugün yerinde korunmaktadır. Söz konusu lahit, Pamphylia lahit grubu içinde, MS II. yüzyılın ikinci yarısının önemli örneklerinden biridir. Aynı zamanda eser, Anadolu'da Amazonomakhia tasvirli lahitler içinde tüm olan nadir örneklerdendir. Bu açıdan Amazonomakhia betimli lahitler grubunun geçirdiği stilistik aşamayı da gösterir niteliktedir.

***Anahtar sözcükler*:** Pamphylia, Perge, Lahit, Roma İmparatorluk Dönemi, Amazonomakhia

Abstract: Perge had three necropoleis. The necropolis at the foot of the acropolis was used from the Archaic through the Roman Imperial period. The other two necropoleis are located outside the eastern and western city walls. The East and West necropoleis of Perge contain numerous sarcophagi, which can be divided into two groups based on their construction material: local stone (limestone and travertine) and imported stone. Among the imported sarcophagi found in the necropoleis of Perge are examples with garlands (semi- or fully-worked), figurative friezes, medallions and corner columns or pilasters (Torre Nova). The sarcophagus with Amazonomachy frieze which constitutes the scope of the present article, was uncovered in situ in Tomb M9 in Lot 169 to the northwest of the west city gate. The sarcophagus is preserved in its place today. The sarcophagus in question is one of the important examples of the 2nd half of the 2nd century AD within the group of sarcophagi of Pamphylia. In addition, the sarcophagus is one of the rare examples preserved as a whole in sarcophagi with Amazonomachy depictions in Anatolia. In this respect, it also shows the stylistic stage of the group of sarcophagi with Amazonomachy depictions.

Keywords: Pamphylia, Perge, Sarcophagus, Roman Imperial Period, Amazonomachy

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul, turak@istanbul.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-5785-1322
Makale Türü: Araştırma | Geliş Tarihi: 11.01.2022 | Kabul Tarihi: 18.04.2022
Turak Ö. 2022, "Perge'den Amazonomakhia Betimli Bir Lahit". *MJH* XII, 209-216.

Pamphylia Bölgesi'nde yer alan Perge; günümüzde Antalya ilinin 18 km doğusunda, Aksu ilçesinin 2 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Kent, denizden 4 km içeride konumlandırılmıştır. Perge, ilk yerleşimin görüldüğü akropolisten Hellenistik Dönem boyunca güneye doğru genişlemiştir (Özdizbay 2008, 848-849). Kentte üç nekropolis bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan akropolis eteklerindeki nekropolis, Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar yoğun olarak kullanım görmüştür. Aynı zamanda burada Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen mezarlar da ortaya çıkarılmıştır (Abbasoğlu-Martini 1996, 121-127; Abbasoğlu 1997, 51-59; 1998, 93-105; 1999, 179-194). Roma İmparatorluk Dönemi içinde, farklı tiplerde mezarlar sunan ve yoğun buluntu veren diğer iki nekropolis ise doğu ve batı kent surlarının dışında konumlandırılmıştır. Bu iki nekropoliste yer alan mezarlar, kentin doğu ve batı kapılarından çıkan ana yol ve buna bağlantısı olan nekropolis caddelerine yerleştirilmiştir (Abbasoğlu 2000, 235-240; 2001, 173-188). "Doğu Nekropolis" ve "Batı Nekropolis" olarak isimlendirilen bu iki mezarlık, MS II. ve III. yüzyıllarda yoğun olarak kullanılmıştır. Günümüz yerleşimi altına bulunan Doğu Nekropolis'te kurtarma kazıları ve yüzey araştırmaları (Akıllı 1979; Aydoğan 1998), Batı Nekropolis'te ise iki ayrı parselde sistemli kazılar yürütülmüştür. Yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda bu iki nekropoliste, Roma Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerine tarihlenen; kremasyona bağlı kül kapları, inhumasyon geleneği içinde basit toprağa gömüler, kiremit mezarlar, kaya mezarları, podyumlu mezarlar, khamosorion'lar, lahitler ve mezar yapıları gün ışığına çıkarılmıştır. (Özdizbay 2002, 483 ff.; Abbasoğlu 2003, 30-33; 2004, 45-48; 2005, 67-71; 2006, 47-50; 2007, 54-58; 2008, 58-62; 2009, 61-69; 2010, 73-80, buluntular için Çokay-Kepçe, 2017).

Perge'nin Doğu ve Batı nekropolislerinde, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen çeşitli tip ve sayıda lahitler bulunmuştur. Söz konusu lahitler, malzemesine göre iki grup içinde değerlendirilmektedir: Yerel taştan (kireçtaşı, traverten) ve ithal mermerden üretilen lahitler (Turak 2005; Turak 2011; Turak 2018).

İkinci grup lahitler; Prokonnesos, Dokimeion ve Pentelikon mermerinden yapılmışlardır. Söz konusu lahitler, yoğun olarak MS II-III. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Bu üç büyük atölyenin Perge'de bulunan üretimleri; girlandlı (yarı işli ve tam işli), figürlü frizli, madalyonlu, *Torre Nova* ve sütunlu lahit tiplerindedir (Turak 2011). Makalenin konusunu oluşturan Amazonomakhia betimli lahit, eldeki verilere göre -bölgedeki diğer atölyelerin üretimleri de dahil olmak üzere- Amazonomakhia betimli tek tüm eserdir.

Buluntu Yeri ve Genel Özellikleri

Lahit; 2003 yılında, Batı Nekropolis'te, kentin batı kapısının kuzeybatısında bulunan 169 numaralı parselde, M9 kodu verilen mezar yapısının güney odasında in situ olarak bulunmuştur ve günümüzde buluntu yerinde korunmaktadır (Fig. 1).

Lahdin, bulunduğu ve ilk evresi MS II. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen (Özdizbay-Şahin 2020, 119) M9 kodu verilen mezar yapısı, Batı Nekropolis 169 numaralı parselin güney köşesinde yer alır. Doğu-batı doğrultulu uzanan mezar yapısının tapınak fasadını taklit eden cephesi batıya yöneliktir. Dikdörtgen planlı, iki katlı mezar yapısı, bir temenos duvarı ile çevrilmiştir. Temenos duvarı içerisinde, mezar yapısının ileriki evrelerine ait olan, doğu-batı doğrultulu yerleştirilmiş, kireçtaşı iki yerel lahit bulunur. Mezar yapısının birinci evresinde yapıldığı anlaşılan ilk katta, iki basamaklı krepis ile ulaşılan, beşik tonuzlu iki oda yer alır (Özdizbay-Şahin, 2020, 117). Kuzeyde yer alan odanın tabanında Okeanos betimli bir mozaik, seki üzerinde Prokonnesos tipinde yarı işli bir lahit (Turak 2011, 64), güneydeki odanın tabanında ise Medusa betimli mozaik ve seki üzerinde makalenin konusunu oluşturan lahit yer almaktadır. Yapının ikinci katına peribolos duvarının kuzeyindeki merdivenlerden ulaşılır.

Burada, Pentelikon mermerinden yapılmış, Attika Atölyesi üretimi olan Dionysos tasvirli lahit *in situ* olarak bulunmuştur (Turak 2012).

Fig. 1. Perge Batı Nekropolis Planı, Perge Kazı Arşivi

Makalenin konusu olan lahit, ince kristalli ve mor damarlı mermerden yapılmıştır. Söz konusu mermer, Dokimeion ocaklarının Pavonazzetto olarak bilinen, bir hayli pahalı bir türüdür (Pensabene 2015, 181). Lahit, Dokimieion Atölyesi'nin figürlü frizli tipinde üretilmiş olup, beşik çatı biçimli bir kapağa sahiptir (Fig. 2-3). Eser, M9 numaralı mezarın 1.odasının doğu kısmında yer alan kaide üzerine yerleştirilmiştir. Lahdin teknesi 2,30 x 1,15 x 0,87 m (uz/gen/yük); kapağı 2,33 x 1,16 x 0,50 m ölçülerindedir (Turak 2011, kat. no. F.8). Lahdin ve mezar odasının duvarlarının birbirlerine olan yakınlığı, eserin mezar odasının duvarları yapılmadan önce yerine yerleştirildiğini düşündürmektedir. Tekne tümdür. Kapak kısmının kuzeyinde ise kırıklar bulunmaktadır. Tahrip edilmiş bu kısım, mezarın soyulduğuna işaret etmektedir.

Tekne ve Kapak

Lahit, mezar yapısına kuzey-güney doğrultulu yerleştirilmiş olup izleyiciye dönük olan uzun yüzü batıya bakmaktadır. Batı uzun yüzün friz düzlemi iki bölüme ayrılmıştır. Altta, 16 cm yüksekliğindeki kaide frizinde 30 cm yüksekliğine sahip figürlerden oluşan alçak bir kabartma yer almaktadır. Burada profilden verilmiş, sola ve sağa doğru hareket eden, karışık varlıklar tasvir edilmiştir. Bunlardan; ikisi köşede ve biri ortada olmak üzere sola doğru hareket eden üç adet at başlı ve gövdeli figürler şematik bir grup oluştururlar. Diğer iki figür ise sağa doğru hareket ederler ve bunlardan biri boğa başı ve gövdeli iken diğeri ise grifon baş ve gövdelidir. Dolayısıyla lahit kaidesinin üzerindeki bu sahnede toplam beş karışık yaratık sıralanmıştır ve bunların hepsi çatal kuyrukludur. Friz düzlemi ise keskilerle kabaca yontularak dalgalı bir deniz görüntüsü verilmiştir.

Batı uzun yüzünde ana friz düzlemi 0,71 m yüksekliğindedir. Figürler, yüksek kabartmadır (fig. yük.: 0,60 m). Frizin iki köşesinde cepheden verilmiş, miğfer, zırh, kılıç ve sadakla

donatılmış tropaionlar tasvir edilmiştir (Fig. 2-3). Tropaionların altında elleri arkadan bağlı, diz üstü yere çömelmiş esir askerler-personifikasyonlar görülmektedir. Köşe figürlerinin sınırladığı ana sahnede her biri üçer figürden oluşan ve birbirinin tamamen aynısı olan iki büyük simetrik grup yer alır. Dolayısıyla her bir grup; saldırı halinde olan atlı bir Amazon, yerde uzanan ölmüş bir başka Amazon ve ayakta kendini savunmaya çalışan bir Hellen savaşçısından oluşmaktadır (Fig. 4). Amazonlar, atlarının üzerinden karşılarında duran Hellen hoplitine saldırmaktadır. Savaşçıya yakın olan, önde tasvir edilen Amazon miğferli olup, kısa khiton giymiştir. Omzundan bağladığı pelerini ise aksiyona paralel olarak arkada uçuşmaktadır. Ayaklarında askeri çizmeleri bulunmaktadır. Sol elinde yarım daire biçimli kalkanı görülmektedir. Sağ elindeki çift baltası ile karşısındaki hoplite saldırmaktadır. Şaha kalkan atının boynundan dolanan süslü eyeri dikkati çekmektedir. Arkasında yer alan Amazon, dört nala saldırıya geçmiştir. Sağ elinde tuttuğu mızrağı, diğer Amazon'un karşısındaki hoplite doğru fırlatmak üzere gösterilmiştir.

Fig. 2-3: Perge lahdi, Batı Uzun Yüz. Perge Kazı Arşivi

Sol elinde kalkan taşıyan bu Amazon'un ikonografik olarak diğerinden farkı tek göğsü açıkta bıraktığı anlaşılan bir elbise giymesi ve pelerinin olmamasıdır. Aynı zamanda söz konusu kadın savaşçının atının altında yerde boylu boyunca uzamış, ölü bir Amazon figürü görülmektedir. Hoplit, göğüs altında Herakles düğümü bulunan tek şeritli deri bir zırh giymektedir. Sol elinde yer alan kalkan ile kendini korumaktadır. Sağ elinde ise korunagelen kabzadan anlaşıldığına göre kılıç taşımaktadır (Fig. 5). Lahdin, kuzey kısa yüzünde merkezde bir kalkan ve üzerinde birbirini kesen kılıçlar yer almaktadır. Güney kısa yüz ise mezar duvarına çok yakındır ve burada yer alan tasvir okunamamaktadır**.** Eserin doğu uzun yüzünde ise apotropeik amaçlı kullanılan, antitetik grifonlar betimlenmiştir. Tekne, akroterli beşik çatı biçiminde bir kapak ile örtülmüştür. Akroterler, palmetlerle süslenmiştir. Kapak; beş tegulae, dört imbrikesli olup, aslan başı şeklinde antefikslere sahiptir. Alınlıklarda kalkanlar yer almaktadır.

Kapağın kısa yüzlerinde bir, uzun yüzlerinde iki kaldırma çıkıntısı bulunmaktadır. Lahit üzerinde taşıma esnasında kırılmaları önlemek için bırakılan kaba kısımlar da tıraşlanmamıştır.

Amazonomakhia, Hellen mitolojisinin en önemli temalarından biri olup, sanatta da geniş bir yelpazede işlenmiştir (bk. DuBois 1982). Roma lahitleri çoğunlukla Hellen sanatından sahneleri konu etmiştir; Amazonomakhia'da bunlar içinde büyük bir gruptur. Perge Lahdi'nde Amazonomakhia betiminin seçilmesi lahdin sahibi için birtakım yorumlar yapılmasına da sebep olmuştur. Lahit üzerindeki savaş tasviri ve tropaionlar belki de mezar sahibinin bir asker olduğunu sembolize etmektedir. Tropaionların altında betimlenen personifikasyonların ise lahit sahibinin katıldığı tarihsel bir savaşı simgeliyor olabileceği düşünülmüştür. Bu sembolizmayı destekleyebilecek, mezar sahibi hakkında bir yazıtının olmaması, lahdin bir fabrikasyon ürünü oluşu

ve tasvirin Roma sanatında çok sevilmesi gibi birtakım veriler, bu sonuca varmayı zorlaştırır niteliktedir.

Fig. 4. Amazonlar ve Hellen savaşçısı. Perge Kazı Arşivi

Fig. 5. Hellen savaşçısı. Perge Kazı Arşivi

Stil, Kompozisyon ve İkonografik Çözümleme

Perge lahdi üzerindeki frizde yer alan Amazonomakhia tasviri, Hellen sanatından seçilmiştir. Konu, Hellen tasvir programında önemli bir yere sahiptir ve sıklıkla mimariye bağlı plastik ve kabartmalarda betimlenmektedir. Bu frizde köşelerde tropaionların kullanılması farklı bir özelliktir. Bu betimler, Roma sanatında yoğun olarak kullanılmaktadır (bk. Kinnee 2018).

Lahdin ön yüzünde yer alan asıl friz düzlemi, köşelerde tropaionlar ile sınırlandırılarak kapalı bir kompozisyon oluşturmuştur. Sahne, birbirini tekrar eder nitelikte aynı iki figür grubundan ibarettir. Detaylı işçilik ile silahlarıyla çeşitlendirilmiş olmasına rağmen, yerde yatan ölü Amazon betimlerine kadar aynı olan bu şemalarda, durağanlık daha ön plandadır. Kompozisyon tam anlamıyla klasik kabartma anlayışına sahiptir. Figürlerin birbiri ile kesişmemesi, sadece üst pervaza figür taşmalarının görülmesinin yanı sıra anlatımda yer ve zaman birliği görülmesi bu durumu destekler niteliktedir.

Kaliteli işçilik gösteren ve figürlerin detaylarına önem verilerek (Amazonların kalkanlarında yer alan bitkisel bezemeler, atlarının bazılarındaki eyerleri, yelelerin ince detayına kadar işlenmesi, Hellen savaşçılarının zırh detayları, tropaionların ayrıntılı işçiliği) canlılık kazandırılan tasvir programı, figür ölçülerindeki farklılıkla sıradanlaştırılmıştır. Şemalarda Hellen savaşçıları ile atlı Amazon figürleri aynı ölçülerde verilmiştir. Bu özellik de Amazonamakhia kabartmalarında gördüğümüz tipik özelliklerden biridir.

Analoji ve Tarihleme

Pamphylia'da Dokimeion üretimi Amazonomakhia betimli lahitler büyük bir gruptur. Bölgede Perge Lahdi ile benzer şemaya sahip çok sayıda lahit fragmanı vardır. Bunlardan biri Attaleia'da bulunmuş olup, 14 parça halinde Antalya Müzesi'nde korunmaktadır (Turak 2011, kat.no. F.9). Eserin kaide parçaları incelendiğinde, Perge lahdine benzer bir ikinci friz alanı görülmektedir. Burada bir av sahnesi işlenmiştir. Asıl frizinde de ölü bir Amazon ve atlı Amazonlar olduğu anlaşılmaktadır. Lahit fragmanları içerisinde Hellen savaşçılarına ait herhangi bir parça korunagelmemiştir. Bu eser, MS 160 yılına tarihlenmektedir (Waelkens 1982, 42 vd).

Amazon-Hellen savaşlarını konu edinen bir diğer eser, Perge Doğu Nekropolis'te gün ışığına çıkarılmıştır (Turak 2011, kat.no. F.10). İlkinin üst pervazı yumurta ok dizisi ile süslenmiş olup, at üzerinde çifte baltası ve kalkanı ile tipik bir Amazon'u tasvir etmektedir.

Frizde arka planda bir de ağaç yer almaktadır. Söz konusu eser, MS 160 yılı civarına tarihlendirilebilir (Turak 2011, 112).

MS II. yüzyılın ikinci yarısına ait çok sayıda fragman, bölge lahit kontekstinde göze çarpmaktadır. Bu eserlerden ikisindeki atlı Amazonlar (Turak 2011, kat. no. F.12-F.13) Perge lahdindekilerle benzerdir. Bölge buluntuları içinde (Turak 2011, kat. no. F.14, F.15-F.17) atlı Amazon, ayakta Hellen savaşçısı ve ölü Amazonların korunageldiği fragmanlar vardır. Bunlar da Perge Lahdi ile aynı şemada eserlerdir. Önemli bir diğer eser de (Turak 2011, kat. no. F.18) bir lahdin friz kısmına aittir ve Perge Lahdi'ne benzer bir tropaion betimidir. Side'den bir fragman ise bir lahdin alt frizine ait panter başlı, kanatlı, düz kuyruklu bir karışık varlık tasvir edilmiştir (Turak 2011, kat. no. F.19).

Perge Lahdi'nin Pamphylia dışındaki en yakın analojisi, Aizanoi'da bulunmuş olan ve MS 155-165 yıllarına tarihlenen Torre Nova tipindeki lahittir (Türktüzün 1993, 519-525, res.3-7). Aizanoi Lahdi özellikle figür şeması açısından, Perge Lahdi ile birebir benzemektedir. Aizanoi Lahdi'nin iki uzun yüzünde de tıpkı Perge örneğinde olduğu gibi tropaionlar ve esirler, Hellen savaşçısı, iki atlı Amazon, yerde yatan ölü Amazon ve hatta arka planda, figürlerin gerisinde yer alan kalkan motifi mevcuttur. Uzun yüz şemasından sadece sol sahne de farklılık vardır. Aizanoi örneğinde ikinci atlı sağa dönüktür ve bu köşede tropaionlar bulunmamaktadır. Yine Aizanoi Lahdi'nin bir kısa yüzünde Perge Lahdi'nin uzun yüzünde görülen şema kullanılmıştır (Hellen savaşçısı, atlı Amazonlar, yerde yatan ölü Amazon). Lahdin diğer kısa yüzü sütunludur ve burada Hades Kapısı yer almaktadır. Eserin kapağı da neredeyse Perge örneği ile aynıdır. Aynı atölyenin ürünü olduğu anlaşılan bu iki eserin üslupları farklıdır. Aizanoi Lahdi, daha başarılı bir işçiliğe sahiptir. Söz konusu eserde figürler birbirinden daha ayrı verilmiş olup, durağanlık ve tekdüzelik giderilmiştir.

Perge Lahdi ile karşılaştırılabilecek bir diğer eser, Yalvaç Müzesi'nde bulunan lahit parçasıdır (Koch 1974, 304). Burada betimlenen Hellen savaşçısı ile karşısındaki atlı Amazon, Perge Lahdi'ndeki figürlerle aynı şemayı göstermektedir. Yalvaç örneğinin üst pervazında yumurta dizisinin yer alır. Perge Lahdi'nde ise üst pervaz da bezeme görülmemektedir. Paralel bir başka örnek Göttingen'de bulunmaktadır (Koch 1974, 304). Söz konusu lahit parçasında sadece iki Hellen savaşçısı görülmektedir ve kompozisyon Perge örneğinden farklıdır. Eserde, İki Hellen figürü birbirini keser bir biçimde verilmiştir ve üst pervazında yumurta dizisi bulunmaktadır. Göttingen ve Yalvaç lahit parçaları, MS. II. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir. (Koch 1974, 308).

Benzer bir figür şeması da Konya Arkeoloji Müzesi'nde bulunan girlandlı bir lahdin üzerinde karşımıza çıkmaktadır. Kompozisyonun hemen hemen aynı olduğu betim, MS II. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir (Özgan 2003, 60). Waelkens'in, Dokimeion lahitlerinin üst pervazlarından hareketle oluşturduğu kronolojik tabloda (Waelkens 1982, 3) Perge Lahdi, MS 160'lı yıllara tarihlenen 12 numaralı profile benzemektedir.

Eser, analojileri dikkate alındığında, MS II. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

Perge Amazonomakhia lahdi ve Pamphylia Lahit Sanatı

Anadolu'da çok yaygın bir tip olan figürlü frizli lahitler, Pamphylia'da Eros, Dionysos, Amazonomakhia, Akhilleus, Hippolytos, Meleagros, Troia önünde savaş, av gibi mitolojik ve gündelik hayattan sahneler içeren örnekler vermektedir (Turak 2011, 100). Bölge figürlü frizli lahitleri içinde Dokimeion ve Attika atölyesi üretimi lahitler ön plana çıkmaktadır. Pamphylia'da, söz konusu atölyelerin ürettiği figürlü frizli lahitler içinde en büyük grubu Amazonomakhia betimliler oluşturmaktadır.

Perge'de eldeki veriler, yerel taşlardan lahit üreten bir atölye olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, atölyenin ithal yarı işlileri tamamladığı ve getirilen mermer bloklardan lahit ürettiği de anlaşılmaktadır (Turak 2011, 286 vd.). Perge Lahdi, Dokimeion üretimi figürlü frizli lahitleri grubu içinde değerlendirilir. Eser, Amazonomakhia betimlerinde yoğun olarak seçilen şemanın önemli bir temsilcisidir: Atlı Amazon/lar, ölü Amazon ve ayakta Hellen savaşçısı... Söz konusu şema bölgedeki diğer örneklerden de anlaşıldığı üzere, Pamphylia Dokimeion Amazonlu lahitlerinde yoğun olarak temsil edilmiştir.

Perge Lahdi, Amazonomakhia konusunu betimleyen eserler içinde büyük öneme sahiptir. Bunun sebebi, şimdilik bölgede bulunmuş tek tüm eser olmasıdır. Dokimeion üretimlerinde Amazonomakhia lahit grubu çoğunlukla parçalar halinde korunagelmiştir (Koch 2001, 166). Aizanoi ve Perge lahitleri bu açıdan çok önemlidir. Perge Lahdi'nin bir diğer önemi de bir mezar yapısı içinde *in situ* bulunmasıdır. Eser, figürlü frizli lahitlerin, mezar yapısı için sipariş verilmiş olduğu düşüncesini de destekler niteliktedir.

BİBLİYOGRAFYA

Abbasoğlu H. & Martini W. 1996, "Perge Akropolisi'nde 1994 Yılında Yapılan Çalışmalar". *KST* XVII/2, 121-127.

Abbasoğlu H. 1997, "Perge Akropolisi'nde 1995 Yılında Yapılan Çalışmalar". *KST* XVIII/2, 51-59.

Abbasoğlu H. 1998, "Perge Akropolisi'nde 1996 Yılında Yapılan Çalışmalar". *KST* XIX/2, 93-105.

Abbasoğlu H. 1999, "Perge Akropolisi'nde 1997 Yılında Yapılan Çalışmalar", *KST* XX/2, 179-194.

Abbasoğlu H. 2000, "Perge Kazıları". Eds. O. Belli, *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi 1932-1999*. İstanbul, 235-240.

Abbasoğlu H. 2001, "The Founding of Perge and its Development in the Hellenistic and Roman Periods". Eds. D. Parish, *Urbanism in Western Asia Minor, New Studies on Aphrodisias, Ephesos, Hierapolis, Pergamon, Perge and Xanthos*. Portsmouth, 173-188.

Abbasoğlu H. 2003, "Perge 2002". *Anmed* 1, 30-33.

Abbasoğlu H. 2004, "Perge 2003". *Anmed* 2, 45-48.

Abbasoğlu H. 2005, "2004 Yılı Perge Kazı ve Onarım Çalışmaları". *Anmed* 3, 67-71.

Abbasoğlu H. 2006, "Perge 2005". *Anmed* 4, 47-50.

Abbasoğlu H. 2007, "Perge 2006". *Anmed* 5, 54-58.

Abbasoğlu H. 2008, "Perge 2007". *Anmed* 6, 58-62.

Abbasoğlu H. 2009, "Perge 2008". *Anmed* 7, 61-69.

Abbasoğlu H. 2010, "Perge 2009". *Anmed* 8, 73-80.

Akıllı H. 1979, *Perge Nekropolü.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Aydoğan Ş. 1998, *Pamphylia Bölgesi Lahitleri.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Çokay-Kepçe S. 2012, "Perge Batı Nekropolis Kontekst Buluntuları". *AST* XXVI/2, 243-254.

Çokay-Kepçe S. 2017, *Perge Batı Nekropolis Mezar Buluntuları. 1997-2007 Arasında 169 Numaralı Parselde Yürütülen Çalışmalar* (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi-ABAAM- Yayınları SA 11), İstanbul.

DuBois P. 1982, *Centaurs and Amazons. Women and the Pre-History of the Great Chain of Being*, Ann Arbor.

Kinee L. 2018, *The Greek and Roman Troohy: From Battelefield Marker to Icon of Power*. London.

Koch G. 1974, "Fragmante kaiserzeitlischer Sarkophage in Göttingen". *AA* 89, 291-308.

Koch G. 2001, *Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*. Çev. Z. İlkgelen, İstanbul.

Özdizbay A. 2002, "Perge Batı Nekropolisi'nden Bir Mezar Yapısı", *AnadoluAraş* XVI, 483-507.

Özdizbay A. 2008, "Pamphylia-Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Gelişimi". Eds. İ. Delemen, S. Çokay-Kepçe, A. Özdizbay & Ö. Turak, *Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı. Euergetes. Festschrift für Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag*. İstanbul, 848-849.

Özdizbay A. & Şahin H. 2020, "New Inscriptions from Perge 2: The Funerary Inscriptions of the Tomb Buildings Discovered in Parcel 169 of the Western Necropolis". *Philia* 6, 116-134.

Özgan R. 2003, *Die Kaiserzeitlichen Sarkophage in Konya und Umgebung*, (Asia Minor Studien bd. 46). Bonn.

Pensabene P. & Gasparini E. 2015, "Marble Quarries: Ancient Imperial Administiration and Modern Scientific Analyses". Eds E.A. Friedland & M.G. Sobocinski, *The Oxgord Handbook of Roman Sculpture*. Oxford, 93-106.

Turak Ö. 2005, *Pamphylia Bölgesinde Bulunmuş Attika Tipi Lahitler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Turak Ö. 2011, *Roma Dönemi Pamphylia Lahitleri,* Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Turak Ö. 2012, "An Attic Type Dionysiac Sarcophagus from Perge". *Adalya* XV, 223-245.

Turak Ö. 2018, *"Perge'nin Roma İmparatorluk Dönemi Lahit Tipolojisi"*. Eds. M. Arslan & F. Baz, *Arkeoloji, Tarih ve Epigrafi'nin Arasında: Prof. Dr. A. Vedat Çelgin'in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler*. İstanbul, 887-902.

Türktüzün M. 1993, "Zwei Säulensarkophage aus der Südwestennekropole in Aizanoi", *AA* 3, 527-526.

Waelkens M. 1982, *Dokimeion. Die Werkstatt Der Repräsentativen Kleinasiatischen Sarkophage. Chronologie und Typologie Ihrer Produktion*. Berlin.